

Miljö- och hälsoskyddsnämnden
Tjänsteskrivelse till miljö- och hälsoskyddsnämnden

Datum:
2021-11-25

Diarienummer:
2021-6987

Handläggare:
Charlotte Sterner

Plan för Uppsala kommuns livsmedelskontroll 2022-2024

Förslag till beslut

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar

1. **att** anta kontrollplan för den offentliga livsmedelskontrollen 2022-2024

Ärendet

Av Livsmedelsverkets föreskrifter (LIVSFS 2005:21) om offentlig kontroll av livsmedel framgår att varje kontrollmyndighet årligen ska fastställa en plan för myndighetens livsmedelskontroll.

I kontrollplan ges en övergripande beskrivning av nämndens verksamhet inom livsmedelslagstiftningens område. Planen beskriver bland annat hur nämnden uppfyller de krav som ställs i livsmedelslagstiftningen.

Beredning

I beredningen av detta ärende har endast miljöförvaltningen deltagit.

Barnperspektivet beaktas vid tillsyn genom att anläggningar, t.ex. skolor och förskolor prioriteras. Även näringsliv beaktas då livsmedelskontrollen främjar sund konkurrens.

Föredragning

Livsmedelskontrollens syfte är att konsumenterna får säkra livsmedel, att de inte blir vilseledda och att informationen om livsmedel är tillräcklig och enkel att förstå. Kontrollen ska vara effektiv, ändamålsenlig och likvärdig för olika företag och intressenter.

Av Livsmedelsverkets föreskrifter (LIVSFS 2005:21) om offentlig kontroll av livsmedel framgår att varje kontrollmyndighet årligen ska fastställa en plan för

myndighetens livsmedelskontroll. Planen ska avse en period om minst tre år och omfatta samtliga områden som myndigheten ansvarar för. Av föreskriften framgår bland annat att följande ska framgå av planen:

- prioriteringar vad gäller kontroll av anläggningar, anläggningstyper, varor, varuslag eller områden för kontroll,
- hur myndigheten avser att använda olika kontrollmetoder, särskilt provtagning och analys,
- de personella, ekonomiska och andra resurser som myndigheten behöver för att kunna fullgöra sina kontrolluppgifter,
- hur inriktning, mål och prioriteringar i Sveriges fleråriga kontrollplan för livsmedelskedjan har beaktats, och
- hur myndighetens utvärderingar av genomförd kontroll har beaktats.

I planen fastställs bl.a. kontrollfrekvenser för olika typer av livsmedelsanläggningar. Ett mål är att samtliga livsmedelsanläggningar i kommunen kontrolleras minst en gång under perioden 2022-2024. Under 2022 planerar förvaltningen att göra ca 1520 planerade kontroller vid ca 1280 anläggningar. Till denna siffra tillkommer besök på nya livsmedelsanläggningar, uppföljande kontrollbesök samt besök som sker på grund av klagomål.

Planen ska uppdateras vid behov.

Ekonomiska konsekvenser

Inte aktuellt med föreliggande förslag till beslut.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad den 25 november 2021
- Plan för Uppsala kommuns livsmedelskontroll 2022-2024

Miljöförvaltningen

Anna Nilsson
Förvaltningsdirektör

Förvaltning eller nämnd eller enhet
Rapport

Datum:
2021-11-25

Diarienummer:
MHN- 2021-6987

Handläggare:
Charlotte Sterner

För säkra livsmedel och riktig information till konsumenterna

Plan för Uppsala kommuns livsmedelskontroll 2022-2024

Innehåll

Sammanfattning av kontrollplanen	5
Om kontrollplanen.....	5
Ansvarsfördelning för livsmedelskontrollen	5
Ansvarsfördelning i Uppsala kommun	6
Mål för den offentliga kontrollen.....	6
Livsmedelsverkets operativa mål för livsmedelskontrollen.....	7
Mikrobiologiska risker i dricksvatten(operativt mål 1)	8
Kemiska risker och cyanobakterier i dricksvatten (operativt mål 2)	8
Skötsel och underhåll av reservoarer (operativt mål 3).....	8
Rätt fisk (operativt mål 4)	8
Spårbarhet kött (operativt mål 5).....	8
Spårbarhet ägg(operativt mål 6)	9
Ekologiska varor(operativt mål 7)	9
Information om allergener (operativt mål 8)	9
Uppgifter om ingredienser (operativt mål 9)	9
Tillsatser- användning, spårbarhet, halt, korrekt märkning(operativt mål 12)	9
Kaffe- akrylamid (operativa mål 13).....	10
Kaffe- mykotoxin (operativa mål 14).....	10
Akrylamid i barnmat (operativa mål 15)	10
Saffran (operativa mål 17)	10
Kosttillskott-fiskoljebaserade tillskott och D-vitamintillskott (operativa mål 19)..	10
Kommunfullmäktige och nämndens mål.....	11
Samverkan	11
Extern samverkan	11
Externa nätverk.....	11
Resurser för kontrollen	12
Kontrollpersonal.....	12
Jäv och intressekonflikter.....	12
Kompetenskrav och utbildning	12
Övriga resurser	13
Finansiering.....	13
Register över anläggningar	13
Register och resursbehov	13
Införande av anläggningar i registret	14
Styrning och inriktning på kontrollen.....	14
Provtagning och analys.....	14
Rapportering av kontrollresultat	14

Planerad kontroll av befintliga anläggningar	15
Besöksfrekvens och kontrollens inriktning	15
Typer av branscher och antal anläggningar	15
Kontroll av nyregistrerade anläggningar.....	16
Förutsättningar	16
Uppföljande kontroll vid avvikelser	16
Gradering av avvikelser.....	16
Uppföljning av avvikelser.....	16
Kontroll vid misstanke om avvikelser.....	18
Förutsättningar	18
Utvärdering.....	18
Beredskap.....	19
Nyckeltal	19

Sammanfattning av kontrollplanen

Denna kontrollplan är fastställd av miljö- och hälsoskyddsnämnden och är en beskrivning av nämndens verksamhet inom livsmedelslagstiftningens område.

Planen beskriver hur nämnden uppfyller de krav som ställs i livsmedelslagstiftningen. Kraven finns bland annat i EU-förordning 2017/625¹ om offentlig kontroll och i Livsmedelsverkets föreskrifter (LIVSFS 2005:21) om offentlig kontroll av livsmedel.

Livsmedelskontrollens syfte är att konsumenterna får säkra livsmedel, att de inte blir vilseledda och att informationen om livsmedel är tillräcklig och enkel att förstå. Kontrollen ska vara effektiv, ändamålsenlig och likvärdig för olika företag och intressenter.

Under perioden 2022-2024 kommer samtliga livsmedelsanläggningar i kommunen kontrolleras (ca 1 870). Under 2022 planerar nämnden att göra ca 1520 planerade kontroller vid cirka 1 280 anläggningar.

Av dessa är ca 110 kontrollbesök en-kontrollskuld (besök som skulle ha genomförts 2021 enligt plan men som på grund av Covid-19 flyttades till 2022).

Till denna siffra tillkommer besök på nya livsmedelsanläggningar, extra uppföljande besök samt besök som sker på grund av klagomål.

Om kontrollplanen

Av Livsmedelsverkets kontrollföreskrifter² framgår att varje kontrollmyndighet årligen ska fastställa en plan för myndighetens livsmedelskontroll. Planen ska avse en period om minst tre år och omfatta samtliga områden som myndigheten ansvarar för. Denna plan fokuserar dock främst på 2022. Orsaken till att planen inte har ett mer långvägigt perspektiv är att livsmedelskontrollen står inför flera stora förändringar. Exempelvis kommer det att införas efterhandsdebitering av utförd kontroll. Det kommer även att införas ett nytt system för riskklassning av livsmedelsanläggningar vilket gör att kontrollfrekvensen kommer att förändras. Livsmedelsverkets operativa mål gäller för perioden 2020-2022, och det kommer att fastställas nya mål inför perioden 2023-2025. Förvaltningen har inte bedömt det som meningsfullt att i nuläget göra en detaljerad planering om kontrollens inriktning för åren 2023 och 2024. Planen kommer dock att uppdateras årligen eller ännu oftare vid behov. I nämndens verksamhetsplan finns en mer detaljerad årsplan för 2022.

Ansvarsfördelning för livsmedelskontrollen

Livsmedelsverket är central myndighet för livsmedelskontroll i Sverige. Kommunerna är behörig myndighet för verksamheter som bedrivs i kommunen. I den nationella

¹ Europaparlamentets och Rådets förordning (EG) nr 2017/625 av den 15 mars 2017 om offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet för att säkerställa tillämpningen av livsmedels- och foderlagstiftningen och av bestämmelser om djurs hälsa och djurskydd, växtskydd och växtskyddsmedel.

² Livsmedelsverkets föreskrifter (LIVSFS 2005:21) om offentlig kontroll av livsmedel

kontrollplanen för livsmedelskedjan beskrivs ansvarsfördelningen mellan myndigheter mer utförligt.

Ansvarsfördelning i Uppsala kommun

Miljö- och hälsoskyddsnämnden är den organisation som har det politiska ansvaret för kontrollen av dricksvatten och livsmedel. Det är miljöförvaltningen som på nämndens uppdrag arbetar med frågorna. Arbetet leds av chefen för livsmedelskontrollen och tillståndsenheten som också har personalansvar för avdelningens personal.

Avdelningschefen är placerad under miljödirektören som har det yttersta tjänstemannaansvaret för verksamheten.

Förvaltningen har fått långtgående delegation av nämnden att fatta beslut i ärenden rörande livsmedelskontrollen. Fattade delegationsbeslut anmäls till nämnden vid nämndens nästkommande sammanträde.

Ärenden av principiell natur behandlas alltid av nämnden.

Mål för den offentliga kontrollen

Verksamheten bedrivs enligt en rad mål. Flera av dessa mål återfinns i nationella kontrollplanen som är ett vägledande nationellt dokument som bland annat beskriver vilka mål, prioriteringar och strategiska inriktningar som finns för livsmedelskedjans kontrollarbete. Planen har bland annat fyra mål av övergripande, visionär karaktär som är inriktade på tre olika målgrupper: konsumenter, intressenter och kontrollmyndigheterna.

De gemensamma målen för den offentliga kontrollen inom livsmedelskedjan finns i Nationell plan för kontrollen i livsmedelskedjan (NKP). Det finns fyra övergripande mål och till varje övergripande mål finns en önskad effekt.

Övergripande mål	Önskad effekt
Konsumenterna får säkra livsmedel inklusive dricksvatten, som är producerade och hanterade på ett acceptabelt sätt. Informationen om livsmedlen är enkel och korrekt.	Ingen ska bli sjuk eller lurad, konsumenterna har en god grund för val av produkt och har förtroende för myndigheternas verksamhet.
De livsmedelsproducerande växterna och djuren är friska och utgör inte någon allvarlig smittorisk.	De livsmedelsproducerande djuren hanteras väl och är friska. De växter som används för livsmedels- och foderproduktion är sunda och fria från växtskadegörare.

Övergripande mål	Önskad effekt
Verksamhetsutövarna i livsmedelskedjan får råd, service och kontroll med helhetssyn som underlättar deras eget ansvarstagande.	Verksamhetsutövarna har tilltro till myndigheternas övervakning, kontroll, rådgivning och andra insatser och upplever dessa meningsfulla. Det ska vara lätt att göra rätt. Detta bidrar till att stärka förtroendet för deras produkter och att konsumenterna får säkra livsmedel och inte blir lurade.
De samverkande myndigheterna tar ett gemensamt ansvar för hela livsmedelskedjan, inklusive beredskap.	Myndigheterna har en optimal samverkan och förtroende för varandras sätt att ta ansvar för sin respektive del i livsmedelskedjan, inklusive beredskap, så att den gemensamma effektiviteten ökar. Kontrollverksamheten är regelbunden, riskbaserad, likvärdig och rättssäker samt ger avsedd effekt.

Livsmedelsverkets operativa mål för livsmedelskontrollen

Livsmedelsverket har fastställt 21 operativa mål för livsmedelskontrollen 2020-2022 som bryter ner och konkretiserar de övergripande målen inom fyra fokusområden.

Fokusområde	Effekt mål
Säkert dricksvatten	För att få säkert dricksvatten måste de negativa hälsoeffekterna orsakade av kemiska och mikrobiologiska ämnen i dricksvattnet minska.
Mikrobiologiska risker	Minska antalet livsmedelsburna sjukdomar med fokus på campylobacter, listeria, EHEC/VTEC och norovirus.
Kemiska risker	Minska de negativa hälsoeffekterna till följd av miljöföroreningar (dioxin, PCB), tungmetaller och mykotoxiner i livsmedelskedjan.
Säkerställa information i livsmedelskedjan	Information om livsmedel kan säkerställas genom hela livsmedelskedjan.

Av de operativa målen är det 15 som bedöms beröra Uppsala. Måtten för antalet kontroller som anges gäller hela landets samlade livsmedelskontroll. I Uppsala kommer antalet kontroller av de operativa målen att räknas ut från en

fördelningsnyckel som Livsmedelsverket tagit fram. Uppsala kommer i första hand planera kontrollen av de operativa målen så att de sammanfaller med Livsmedelsverkets nationella kontrollprojekt

Nedan redovisas de mål som är aktuella för Uppsala kommun. Antalet kontroller inom målen kan ändras beroende på vilken typ av livsmedelsverksamheter som bedriver verksamhet i Uppsala under tidsperioden målen är aktuella.

Mikrobiologiska risker i dricksvatten (operativt mål 1)

Senast den 31 december 2022 har offentlig kontroll utförts vid alla anläggningar för produktion av dricksvatten ($> 100 \text{ m}^3/\text{dygn}$) för att bedöma om säkerhetsbarriärerna vid anläggningarna är anpassade till mikrobiologiska faror (bakterier, virus och parasiter) i råvattnet. I Uppsala omfattas 14 anläggningar av målet och dessa har fått kontroll under 2021.

Kemiska risker och cyanobakterier i dricksvatten (operativt mål 2)

Senast den 31 december 2022 har offentlig kontroll utförts vid alla anläggningar för produktion av dricksvatten ($> 100 \text{ m}^3/\text{dygn}$) för att bedöma att kemiska faror i råvattnet har beaktats i faroanalysen (HACCP) samt att tillräckliga åtgärder vidtagits för att eliminera eller reducera dessa faror (kemiska risker samt faran cyanotoxiner vid anläggningar som använder ytvattentäkt eller konstgjord infiltration som råvattnet). I Uppsala omfattas 14 anläggningar av målet och dessa har fått kontroll under 2021.

Skötsel och underhåll av reservoarer (operativt mål 3)

Senast den 31 december 2022 har offentlig kontroll utförts vid alla distributionsanläggningar ($> 100 \text{ m}^3/\text{dygn}$) för att verifiera att verksamhetsutövaren har rutiner för att sköta, underhålla och vid behov rengöra reservoarer för att motverka förorening och mikrobiologisk tillväxt. Nationellt kontrollprojekt som berörde detta mål genomfördes 2021. I Uppsala omfattas 17 anläggningar av målet och dessa har fått kontroll under 2021.

Rätt fisk (operativt mål 4)

Senast den 31 december 2022 har offentlig kontroll utförts för att verifiera att korrekt information om fiskart och fångszon finns och lämnas vidare i kedjan. Kontrollerna ska utföras vid minst 100 anläggningar i tidigare handelsled, såsom grossister, importörer, huvudkontor och matmäklare. Kontrollerna ska också verifiera att spårbarhet (ett steg framåt och ett steg bakåt) finns. I Uppsala omfattas 2 livsmedelsanläggningar av målet.

Spårbarhet kött (operativt mål 5)

Senast den 31 december 2022 har offentlig kontroll utförts för att verifiera att spårbarhet finns för färskt och fryst kött av nöt, gris samt får och lamm. I förekommande fall ska kontrollen också verifiera påståenden om svenskt ursprung. Kontrollerna ska utföras i minst 500 butiker som inte är anslutna till de

stora detaljhandelskedjorna. I Uppsala planeras 27 kontroller fram till och med 2022.

Spårbarhet ägg(operativt mål 6)

Senast den 31 december 2022 har offentlig kontroll utförts för att verifiera att spårbarhet finns för ägg. Kontrollerna ska utföras vid minst 100 bagerier, i minst 100 restauranger samt i minst 200 butiker som inte är anslutna till de stora detaljhandelskedjorna. I förekommande fall ska kontroll i butik också verifiera påståenden om svenskt ursprung. I Uppsala planeras 33 kontroller fram till och med 2022.

Ekologiska varor(operativt mål 7)

Senast den 31 december 2022 har offentlig kontroll utförts för att verifiera påståenden om ”ekologiska livsmedel” gällande följande produkter; kaffe, kryddor och barnmat. Kontrollerna görs vid alla de verksamheter som omfattas av nämnda mål när påståenden om ekologiska livsmedel av aktuella slag görs. Information om allergener (operativt mål 8). I Uppsala planeras 5 kontroller fram till och med 2022.

Information om allergener (operativt mål 8)

Senast den 31 december 2022 ska offentlig kontroll ha utförts vid minst 400 storhushåll (restauranger, caféer, salladsbarer m.m.) för att verifiera att företagen kan ge korrekt information om allergena ingredienser i maträtter som serveras eller på annat sätt saluhålls. Kontrollerna utförs på sådana verksamheter som valt att lämna uppgifter om allergena ingredienser muntligt och genom skriftligt anslag uppmanar kunden att fråga vad maten innehåller. I Uppsala planeras 560 kontroller fram till och med 2022.

Uppgifter om ingredienser (operativt mål 9)

Senast den 31 december 2022 har offentlig kontroll utförts vid minst 2500 detaljhandelsanläggningar (butiker) och minst 1250 anläggningar i tidigare led (tillverkning och import) som utformar märkning samt märker/förpackar. Detta för att verifiera att uppgifter som anges i ingrediensförteckningar stämmer med tillsatta ingredienser (verkligt innehåll). De ingredienser som avses i detta mål är allergener samt de som kvalificerar för mängdangivelse. I Uppsala planeras 68 kontroller fram till och med 2022.

Tillsatser- användning, spårbarhet, halt, korrekt märkning(operativt mål 12)

Senast den 31 december 2022 har offentlig kontroll utförts för att verifiera att endast godkända livsmedelstillsatser inom grupperna färgämnen och sötningsmedel används, och inom tillåtna halter i godis, isglass, läsk och liknande drycker som främst riktar sig till barn. Kontrollmyndigheterna ska också verifiera att spårbarhet bakåt finns för dessa tillsatser samt att tillsatserna anges korrekt i märkningen av de produkter där de ingår. Kontrollen utförs vid alla tillverkare (om produkten tillverkas i Sverige), annars hos den företagare (importör, huvudkontor, matmäklare) som sätter produkten på marknaden i Sverige. I Uppsala omfattas 3 livsmedelsanläggningar av målet.

Kaffe- akrylamid (operativa mål 13)

Senast den 31 december 2022 har offentlig kontroll utförts för att verifiera att företagarna genomför förebyggande och reducerande åtgärder så att halterna av akrylamid i kaffe (inklusive snabbkaffe) ligger under angivna åtgärdsnivåer. Kontrollen utförs vid alla tillverkare (kafferosterier, om produkten tillverkas i Sverige), annars hos företagare (huvudkontor) som sätter kaffe på marknaden i Sverige. Nationellt kontrollprojekt planeras preliminärt 2021-2022. I Uppsala omfattas 4 livsmedelsanläggningar av målet.

Kaffe- mykotoxin (operativa mål 14)

Senast den 31 december 2022 har offentlig kontroll utförts för att verifiera att företagarna säkerställer att halterna av ochratoxin A i rostade kaffebönor och malet rostat kaffe inte överskrider gränsvärdet. Kontrollen utförs vid alla tillverkare (kafferosterier), alternativt företagare (importör, huvudkontor, matmäklare) som sätter rostade kaffebönor eller malet rostat kaffe på marknaden i Sverige. I Uppsala omfattas 4 livsmedelsanläggningar av målet.

Akrylamid i barnmat (operativa mål 15)

Senast den 31 december 2022 har offentlig kontroll utförts för att verifiera att företagarna genomför förebyggande och reducerande åtgärder så att halterna av akrylamid i beredda spannmålsbaserade livsmedel för småbarn och spädbarn (välling- och grötpulver) ligger under angivna åtgärdsnivåer. Kontrollen utförs vid alla tillverkare (om produkten tillverkas i Sverige), annars hos den företagare (importör, huvudkontor, matmäklare) som sätter produkten på marknaden i Sverige. Nationellt kontrollprojekt planeras preliminärt 2021-2022. I dagsläget omfattas möjligen 1 verksamhet av detta mål i Uppsala. Om produkter inom kategorin saluförs under tiden för kontrollprojektet, kommer denna verksamhet att kontrolleras utifrån det operativa målet.

Saffran (operativa mål 17)

Senast den 31 december 2022 har offentlig kontroll utförts för att verifiera att företagarna säkerställer att saffran innehåller det som anges i märkning eller i annan livsmedelsinformation (äkthet), att färgämnen inte används samt att spårbarhet finns. Kontrollerna ska utföras vid minst 100 importörer, huvudkontor, grossister och matmäklare, samt e-handel och annan distansförsäljning. Nationellt kontrollprojekt planeras preliminärt 2021-2022. I Uppsala omfattas 6 livsmedelsanläggningar av målet.

Kosttillskott-fiskoljebaserade tillskott och D-vitamintillskott (operativa mål 19)

Senast den 31 december 2022 ska offentlig kontroll ha utförts vid alla anläggningar i tidigare led (huvudkontor, importörer, matmäklare, grossister inklusive e-handel) som släpper ut fiskoljebaserade kosttillskott och/eller tillskott med D-vitamin på marknaden. Detta för att verifiera att företagarna säkerställer att halterna av dioxin och PCB inte överskrider gällande gränsvärden i fiskoljebaserade produkter. För D-vitaminpreparat ska kontrollen verifiera att angivna halter av vitamin D är korrekta samt att tillåten D-vitaminförening används. I Uppsala omfattas 3 livsmedelsanläggningar av målet.

Kommunfullmäktige och nämndens mål

Uppsala kommun har också lokala mål. Dessa redovisas mer utförligt i nämndens verksamhetsplan. Kommunfullmäktiges och nämndens mål ligger sedan till grund för de aktivitetspunkter som har formuleras på förvaltnings- och enhetsnivå. Dessa återfinns i sin helhet i förvaltningens operativa plan.

Som komplement har avdelningen specifika fokusområden i den operativa kontrollen. För varje bransch väljs upp till tre fokusområden som prioriteras vid de planerade kontrollerna. Om ett operativt mål berör verksamheten kommer detta att prioriteras och finnas med som ett fokusområde.

Syften med fokusområdena är att få bättre verktyg för att prioritera i kontrollen och bättre kunna analysera kontrollens kvalitativa effekt. Vid tidpunkten för kontrollplanens fastställande var fokusområdena ännu inte färdiga.

Nuvarande branschindelning:

- Butik
- Bageri
- Dricksvattenanläggningar
- Huvudkontor, distribution och lagerhållning
- Kosttillskott
- Mobila anläggningar
- Restaurang
- Tillverkning
- Vård, skola & omsorg

Samverkan

Extern samverkan

Länsstyrelsen i Uppsala län är regional myndighet för livsmedelskontrollen. Förvaltningen deltar i länsstyrelsens regionala möten för livsmedelskontrollen. Eventuella utbrott av större matförgiftningar rapporteras till landstingets smittskydds-enhet. Förvaltningen tar även del av Livsmedelsverkets vägledande material. Livsmedelsverket kontaktas även för samråd i ärenden där rättsläget eller bedömningsgrunderna är oklara.

Externa nätverk

Genom samverkan med andra myndigheter och organisationer strävar nämnden efter att stärka den egna kontrollverksamhet och bidra till att likrikta kontrollen i landet.

Exempel på nätverk:

- I Mitt miljösamverkan ingår kommunernas och länsstyrelsens inspektörer inom miljö- och hälsoskyddsområdet samt livsmedelskontrollen inom Uppsala, Dalarnas och Västmanlands län. Syfte med miljösamverkan är att utveckla, effektivisera tillsynen inom miljöbalkens och livsmedelslagens områden samt ta vara på resurser inom länet. Inom samarbetet ska länets

kommuner ta fram och genomföra en gemensam provtagningsplan för livsmedel.

- Livslevande är ett samarbete mellan livsmedelsinspektörer i stora kommuner: Borås, Jönköping, Norrköping, Linköping, Karlstad, Eskilstuna, Örebro, Västerås och Uppsala. Inom livslevande finns också chefsnätverket Livsledande.
- För att utveckla dricksvattenkontroll deltar livsmedelsenheten i kontrollbyardagar med andra kommuner samt finns representerade i den nationella arbetsgruppen för dricksvatten i offentlig kontroll.
- För att utveckla kontrollen av kosttillskott är livsmedelsenheten representerade i den nationella arbetsgruppen för kontroll av kosttillskott.
- Sveriges Nätverk för Offentlig kontroll inom Livsmedelskedjan (SNOL) är ett nätverk som Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) startat. I nätverket finns två representanter från kommunala myndigheter i varje län. Uppsala län representerats av Uppsala kommun och Knivsta kommun.
- GD-gruppen är ett nätverk som består av Livsmedelsverkets generaldirektör och representanter från olika kommuner och länsstyrelser. Uppsala kommun brukar bjudas in till mötena.
- Storstadsgruppen är ett nätverk som består av representanter från Sveriges 4 största kommuner; Stockholm, Göteborg, Malmö och Uppsala.

Resurser för kontrollen

Kontrollpersonal

De resurser som behövs för kontrollen består av personal, utrustning, finansiella medel och kompetens.

Behovet av kontrollpersonal utgår från antalet kontrolltimmar som ska utföras varje år. Arbetsuppgifterna planeras att under 2022 fördelas på 14.28 årsarbetskrafter inklusive en assistent och en avdelningschef. Resurserna bedöms som tillräckliga.

Jäv och intressekonflikter

För att säkerställa att intressekonflikter undviks för kontrollpersonalen har nämnden rutiner för jäv och bisysslor. Tack vare att myndigheten är förhållandevis stor finns goda möjligheter att fördela arbetet så att ingen handläggare kontrollerar anläggningar där de har en relation till företagets företrädare. I samband med introduktion av nyanställd personal på kontoret ges alltid anvisningar om rutinerna för jäv och bisysslor.

Kompetenskrav och utbildning

Förvaltningen gör regelbundet inventering av personalens kompetens och gör en analys av kompetensbehovet. Utifrån resultatet tas en plan för kompetensförsörjning fram. Kompetensförsörjningen säkerställs i första hand genom utbildningsinsatser, men även rekrytering kan vara aktuellt. Planen för kompetensförsörjning är inte klar vid tidpunkten för denna kontrollplans fastställande.

Övriga resurser

Utrustning som användas i kontrollen består av skyddskläder, termometrar, instrument för att mäta rengöring, provtagningsutrustning och kameror. Förvaltningen har tillräcklig tillgång till utrustning och utrymmen som krävs. Om det uppstår brist på bilar för att kunna resa till olika kontrollobjekt kan hyrbilar användas. Likaså finns tillräckligt med utrymmen för förvaring av livsmedelsprover. Skulle stora mängder livsmedel behöva omhändertas kommer förvaltningen hyra förvaringsutrymmen av en kommersiell aktör (lagerhotell).

Finansiering

Finansieringen av livsmedelskontrollen ska i sin helhet täckas av avgifter som betalas av livsmedelsföretagarna i enlighet med förordning om avgifter för offentlig kontroll (SFS 2006:1166), och förordning (SFS 2021:176).

Typer av avgifter:

- Årlig kontrollavgift
Årlig kontrollavgift tas ut av alla anläggningar som är registrerade vid årets början. Årsavgifterna finansierar den planerade ordinarie kontrollen.
- Avgift för extra kontroll, timavgift
Uppföljande extra kontroller (tidigare kallats extra offentlig kontroll) finansieras med timavgifter. Det kan gälla exempelvis uppföljande kontroller och kontroller i samband med klagomål.
- Avgift för registrering
Nya verksamheter betalar alltid en registreringsavgift.
- Avgift för kontroll under verksamhetens första år
För anläggningar som registreras under året tar vi enbart ut avgift av de företag som får besök. Verksamheter som inte får något besök behöver inte heller betala något för kontrollen under första året.

För en mer detaljerad bild av finansiering och uppdrag hänvisas till budget samt miljö- och hälskyddsnämndens verksamhetsplan.

Register över anläggningar

Register och resursbehov

Förvaltningen för ett register över anläggningar som nämnden har kontrollansvar för. Registret finns idag i det digitala ärendehanteringssystemet ECOS 1. Under 2021 kommer det att ske en övergång till ECOS 2. I registret framgår bland annat vilken verksamhet som bedrivs, vem som är verksamhetsutövare, var verksamheten bedrivs eller om den är mobil utan fast adress, verksamhetens riskklass och årliga kontrolltid. Nämnden använder Livsmedelsverkets vägledning och modell för riskklassning.

Anläggningsregistret är kopplat till nämndens ärendehanteringssystem, där till exempel kontroller och klagomål är registrerade.

Totalt nyregistreras ungefär 250 anläggningar per år, och ungefär 200 avregistreras. Arbetet med att hålla registret uppdaterat finansieras av den anmälningsavgift som tas ut vid registrering.

Införande av anläggningar i registret

De anläggningar som Uppsala kommun har kontrollansvar över ska enbart registreras och inte godkännas. Det innebär att verksamhetsutövaren lämnar in en anmälan om verksamheten. Anmälan kan idag göras både via pappersblankett och via en e-tjänst på kommunens webbplats.

När anmälan kommit in gör förvaltningen en bedömning av om verksamheten omfattas av krav på registrering, att vi är rätt myndighet och att godkännandeprövning inte krävs för verksamheten. Därefter förs verksamheten in i registret och verksamheten faktureras en anmälningsavgift. Riskklassning och beslut om avgift görs i allmänhet efter att anläggningen blivit besökt och kontrollerad.

Det är Livsmedelsverket som godkänner anläggningarna och utför kontrollen på animalieanläggningar. Animalieanläggningar ska godkännas innan verksamheten startar. Livsmedelsverket ansvarar också för den kontroll som sker ombord på flygplan och tågagnar.

Ibland får förvaltningen kännedom om verksamheter som bedrivs och som vi bedömer omfattas av krav på registrering, men inte är registrerade. Det kan vara när befintliga livsmedelslokaler besöks för planerad kontroll och inspektören upptäcker att ett ägarbyte ägt rum, i samband med spårbarhetskontroll då det visar sig att den som sålt livsmedel inte är registrerad, vid klagomål från allmänheten eller andra myndigheter på en verksamhet eller att en inspektör får syn på en ny verksamhet.

Styrning och inriktning på kontrollen

Förvaltningen har tagit fram en rad skriftliga rutiner till stöd för att göra den offentliga kontrollen så enhetligt och effektivt som möjligt. Dessa kompletteras av en rad vägledningar och instruktioner framtagna av EU-kommissionen, Livsmedelsverket och andra kommunala kontrollmyndigheter.

Provtagning och analys

Kontoret har avtal med laboratorium när prover av mat eller dricksvatten ska analyseras. Provtagning kan både göras som en del i den planerade kontrollen eller som en del av utredning av klagomål i allmänhet och misstänkta matförgiftningar i synnerhet.

För detaljerad information om planerad provtagning se provtagningsplanen, som tas fram tillsammans med flera andra kommuner som en del av samarbetet i Mitt miljösamverkan.

Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) övervakar resistensläget för antibiotika inom ramen för programmet Svensk veterinär antibiotika resistens monitorering (SVARM). Miljöförvaltningen kommer under 2022 bistå SVA med att inhämta prover för analys.

Rapportering av kontrollresultat

Resultatet av kontrollen registreras idag i ECOS. Efter varje kalenderår rapporteras kontrollerna till Livsmedelsverket, som vidarebefordrar en sammanställning till EU-kommissionen. Den rapporteringen hämtas direkt från ärendehanteringssystemen.

Planerad kontroll av befintliga anläggningar

Besöksfrekvens och kontrollens inriktning

Inför varje kalenderår görs en plan för alla planerade kontroller som ska göras under året. I planen framgår vilka anläggningar som ska kontrolleras och vilka krav verksamheterna ska kontrolleras mot. Det stora flertalet kontroller görs som löpande kontroller, där man tittar på hygien och allmän livsmedelsinformation.

Planeringen ska säkerställa att alla verksamheter blir kontrollerade i enlighet med sin beslutade kontrolltid, och att alla relevanta krav kontrolleras på alla anläggningar.

Förvaltningen har fastställt en schablon för hur många kontrollbesök en anläggning ska ha. Besöksfrekvensen bestäms av den årliga kontrolltiden. Anläggningar med 14 timmar kontrolltid ska ha fyra besök per år medan anläggningar med endast en timmes kontrolltid per år får ett besök vart tredje år. Inom en period på tre år ska alla anläggningar i kommunen ha fått kontroll.

Kontrolltid i timmar	Schablon för antal kontrollbesök per år
1	Ett besök vart tredje år
2	Ett besök vartannat år
3-4	Ett besök per år
5	1,3 besök per år
6-7	1,7 besök per år
8	Två besök per år
9	2,3 besök per år
10-11	2,7 besök per år
12	Tre besök per år
13	3,3 besök per år
14	3,7 besök per år

Under perioden 2022-2024 kommer samtliga livsmedelsanläggningar i kommunen kontrolleras (ca 1870). Under 2022 planerar nämnden att göra ca 1520 planerade kontroller vid cirka 1280 anläggningar.

Typer av branscher och antal anläggningar

Förvaltningen har kontrollansvaret för ca 1 870 livsmedelsanläggningar. Förutom restauranger, storhushåll och butiker finns också en rad grossister, bagerier och större produktionskök. En rad dricksvattenanläggningar och olika typer av tillverkare finns också i kommunen. Anläggningarna fördelas över följande branscher (lista från november 2021):

Bransch	Antal anläggningar
Butik	219
Bageri	30
Dricksvattenanläggningar	117
Huvudkontor, distribution & lagerhållning	101
Kosttillskott (inklusive apotek)	54
Mobila anläggningar	53
Restaurang	581
Tillverkning	32
Vård, skola & omsorg	685

Kontroll av nyregistrerade anläggningar

Förutsättningar

I Uppsala kommun registreras ungefär 250 livsmedelsanläggningar varje år. Dessa verksamheter är inom alla branscher till exempel restauranger, butiker och matmäklare. Det är både helt nya verksamheter och ägarbyten i befintliga livsmedelslokaler. Vissa av registreringarna gäller tidsbegränsade verksamheter såsom knallar på julmarknader.

Nya anläggningar som bedöms som prioriterade anläggningar får sitt första besök inom 60 dagar efter verklig start. Prioriterade anläggningar är:

- Verksamheter som tillagar rått kött eller kyler ner varm mat.
- Livsmedelsanläggningar som har barn som huvudsaklig konsumentgrupp.

Övriga nya anläggningar som bedöms behöva ett första besök under första verksamhetsåret ska besökas inom 6 månader.

Verksamheter som under året fått besök men sedan byter bolagsform är undantagna från detta mål. Detta om man har samma ansvariga personer och enda skillnaden är att verksamheten går från till exempel enskild firma till handelsbolag.

Uppföljande kontroll vid avvikelser

Gradering av avvikelser

Utifrån allvarlighetsgrad kan vissa avvikelser följas upp vid nästa planerade kontroll, medan det för andra krävs en extra kontroll utöver plan. I första hand beror det på avvikelens allvarlighetsgrad och hur långt fram i tiden nästa planerade kontroll ligger. I viss mån spelar också vår erfarenhet av företaget in.

De graderingar som används:

- Utan avvikelse
- Avvikelse som inte kräver extra kontroll
- Avvikelse som kräver extra kontroll

Uppföljning av avvikelser

När förvaltningen konstaterar att en verksamhet inte uppfyller kraven i livsmedelslagstiftningen kommuniceras detta med företagets representanter muntligen på plats och i en kontrollrapport.

Beroende på allvarlighetsgraden och på när anläggningen ska ha sin nästa planerade kontroll kan företagarens åtgärder följas upp antingen vid ett extra uppföljande kontrollbesök eller vid nästa ordinarie kontroll.

Hur snabbt den extra uppföljningen görs beror på allvarlighetsgraden. Många gånger rör det sig om någon eller några veckor. Normalt ska det inte dröja mer än tre månader. När så är nödvändigt används sanktioner i form av till exempel föreläggande eller förbud för att se till att avvikelserna blir åtgärdade.

Om en avvikelser inte bedöms som så allvarlig att den behöver följas upp med extra offentlig kontroll följs den istället upp vid nästa ordinarie besök. Har avvikelserna då inte

åtgärdats är det normala att avvikelser följs upp med hjälp av extra kontroll. De extra, uppföljande kontrollerna finansieras med timavgift.

När en livsmedelsföretagare inte självmant lyckas åtgärda avvikelser finns flera verktyg att välja på. När nämnden behöver ställa tydliga krav kan nämnden bland annat använda föreläggande, förbud och viten. Många gånger kan ett allvarligt samtal vara minst lika effektivt som tvingande beslut. Information och andra stödinsatser är också viktiga verktyg för att företaget ska komma tillrätta med problem. Vilket verktyg vi väljer avgörs från fall till fall. Att uppnå målet är viktigare än val av verktyg.

Ibland måste administrativa sanktioner användas. Detta blir särskilt aktuellt om en avvikelse inte åtgärdas eller om en avvikelse kan medföra risk för människors hälsa eller om konsumenten riskerar att vilseledas.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har enligt gällande EG-förordningar, livsmedelslagen, livsmedelsförordningen befogenhet besluta om en rad sanktioner. De sanktioner kontoret främst använder är:

- Föreläggande att vidta vissa åtgärder
- Förbud att bedriva viss verksamhet, till exempel nedkylning
- Förbud att bedriva livsmedelsverksamhet i anläggningen (stängning)
- Förbud mot utsläppande på marknaden av visst livsmedel (saluförbud)
- Omhändertagande av livsmedel

Nämnden utgår från avvikelsernas art samt livsmedelsföretagarens historik vid beslut om vilka åtgärder som ska krävas av livsmedelsföretagaren. På detta sätt blir kraven på åtgärder kraftigare vid mer allvarliga eller upprepade brister och mindre kraftiga vid enklare brister. Hänsyn tas också till proportionalitetsprincipen, det vill säga att nackdelarna som beslutet medför för den enskilde inte får vara större än nyttan för det allmänna.

Överträdelser mot livsmedelslagstiftningen

I livsmedelslagen klargörs att varje kontrollmyndighet har en skyldighet att verka för att överträdelser av livsmedelslagstiftningen beivras. Det innebär att göra en åtalsanmälan om någon bryter mot straffsanktionerade bestämmelser i lagstiftningen.

Fram till 2018 var påföljden för brott mot livsmedelslagen endast böter. 1 januari 2019 skärptes lagstiftningen och fängelsestraff på upp till två år infördes.

Sanktionsavgifter

Från och med 1 januari 2019 gäller regler om sanktionsavgifter för livsmedelsföretagare som inte anmäler sin verksamhet. Reglerna innebär bland annat att den som påbörjar en ny registreringspliktig livsmedelsverksamhet utan att först ha gjort en anmälan till kontrollmyndigheten, riskerar att få betala en sanktionsavgift som tillfaller staten. Detsamma gäller den som tar över en redan registrerad verksamhet och inte anmäler detta. Sanktionsavgiftens storlek kan variera från 2 500 kronor upp till 75 000 kronor. Stat, kommuner eller landsting som påbörjar en ny verksamhet eller tar över en redan registrerad verksamhet riskerar att få betala ett fast belopp om 40 000 kronor.

Förvaltningen har tagit fram rutiner för handläggning av åtalsanmälningar och sanktionsavgifter.

Kontroll vid misstanke om avvikelser

Förutsättningar

När förvaltningen får in klagomål eller uppgifter om misstänkta matförgiftningar påbörjas en utredning. Utredningens storlek beror bland annat på risken för konsumenten, antalet drabbade och om tillräckligt uppgiftsunderlag inkommit för att kunna utreda ärendet. För misstänkta matförgiftningar är det viktigt att hitta vilket livsmedel, vilket agens och vilka brister som orsakat utbrottet, och var i livsmedelskedjan som maten blivit dålig.

Syftet med utredningarna är att kontrollera om det finns avvikelser hos livsmedelsföretagen, och i så fall se till att dessa undanröjs. Särskilt viktigt är detta i de fall avvikelserna är av sådan art att det finns risk för konsumenternas hälsa.

Även den typen av avvikelser som kan klassas som livsmedelsfusk, där företagarna medvetet bryter mot reglerna för ekonomisk vinning, är prioriterade att utreda och undanröja.

En särskild typ av ärenden är så kallade RASFF³, ett system för information om icke säkra livsmedel som sålts inom EU. Trenden är ökande även om antalet inkommande ärenden minskade 2020 (antagligen p.g.a. Covid-19 följder). Som myndighet har nämnden en skyldighet att handlägga inkomna varningsmeddelanden.

Utvärdering

Sedan tidigare gör Livsmedelsverket och Länsstyrelserna revisioner hos de kommunala kontrollmyndigheterna. Från 1 januari 2017 har nämnden som kontrollmyndighet också skyldighet att själv genomföra revisioner för att försäkra sig om att den offentliga kontrollen är ändamålsenlig och effektiv. Utvärdering av kontrollens effekt sker i samband med uppföljnings- och årsrapporter. Förvaltningen har en plan för internkontroll samt uppföljningsparametrar som följs upp tertialvis och analys sker utifrån resultaten.

I samband med att Livsmedelsverket släpper den årliga rapporten över livsmedelskontrollen görs en analys av resultaten och jämförelse med andra kommuner. Utifrån detta sker sedan justeringar av verksamheten vid behov.

Utvärdering sker också med hjälp av resultat från kommunens mätning av NKI (Nöjd Kund Index) där ett urval av livsmedelsföretag årligen får återkoppla hur de upplever frågor som bemötande, rättssäkerhet, tillgänglighet m.m.

Exempel på uppföljning som sker:

- Att planen för planerad kontroll genomförs
- Att kontrollen av operativa mål genomförs enligt plan.

³ RASFF - Rapid Alert System for Food and Feed. RASFF är EU:s system för snabb varning om livsmedel som utgör eller kan antas utgöra en risk för människors hälsa.

Utifrån tidigare års utvärderingar har förvaltningen identifierat några utvecklingsområden som förvaltningen fortsätter arbeta med under 2022:

- Utveckla arbetet med att identifiera och förhindra livsmedelfusk
- Utveckla dricksvattenkontrollen
- Utveckla livsmedelskontrollen så den blir mer verkningsfull (genom att tillämpa livsmedelsverkets vägledning för kontrollprocessen)

Beredskap

Förvaltningen har en beredskapsplan i enlighet med artikel 5 i förordning (EG) nr 2017/625. Den senaste större beredskapsövningen skedde 2020, då stora delar av förvaltningen var med och övade.

Inom kommunen finns en tjänsteman i beredskap. Förvaltningen har även en organisation för beredskap utanför normal arbetstid.

Nyckeltal

Livsmedelskontroll	Mål för 2022 (helår)
Planerad kontroll ⁴	Ca 1 520 kontrollbesök är inplanerade för året
Antal uppföljande kontrollbesök som genomförs under perioden	200 (prognos helår)
Antal förstaårsbesök som genomförs under perioden	200 (prognos helår)

⁴ De kontroller som finansieras av årliga kontrollavgifter.